

Tigsik Ta Ining Mga Taguyod
nina Ka Mar , Ka Ruby, Ka Jack, at Ka Lino

Salin

Kasal
ni K.M. Salvador

Kababaihang Mandirigma
ni Ka Ruben

Paglisan
ni Ka Hagkot Amihan

PINSEL NG PAKIKIBAKA

DULA

Pakat

MAIKLING KWENTO

Sa Kamay ng Kaaway

Hindi Dapat Ipamana ang Pagtios

Ang Kawayan at ang Unos

AWIT

Oyayi

Kawangis

Nilalaman

Paunang Salita

Tula

Ginto
ni Ka Anina Bighani

Ang Ating Sandata
ni Ka Anding

Ang Sili
ng Bicolano Express Platun

Tereyn
ni Ka Red Alturas

Padagos
ni Ka Ophelia

Salin

Tayo at ang Ulan
ni Ka Pedro Iraya

Tagpuan
ni Ka Dan

Samahan
ni Ka Erwin Dipaculang

sa diwa ng mga manonood at mga artista. Ibayong ipapabatid nito ang kabuluhan ng ating mga rebolusyonaryong gawain.

Pagbunyi man o pagdalamhati, marapat lamang na pupulin at likumin ang mga pang-araw-araw na karanasan sa buhay sa rebolusyon at malikhaing ilarawan ang mga ito. Payak man o maringal, ang ating mga pangkulturang presentasyon ay testamento ng ating paggagap at pagtanghal sa kawastuhan ng pagrerebolusyon.

Paunang Salita

Tanghal, ang napiling titulo para sa isyung ito ng Punla, ay tugon sa mungkahi ng mga kasama na maglathala ng mga likhang pampanitikan na maitatanghal sa pang-araw-araw na pangkulturang aktibidad.

Ilinuwal ang isyung ito sa panahong sumisigla ang paglulunsad ng mga palihang pangkultura sa rehiyon. Sa mga palihang ito muling pinagtitibay ang kaisahang pasiglahin at payabungin ang kolektibong paglikha ng sining at panitikang rebolusyonaryo na pumupukaw, nagpapakilos at nagpapanday sa diwang mapanlaban ng masa at kasama.

Masaklaw ang pinaksa ng nabuong koleksyon ng mga tula, tigsik, maikling kwento, dula, at awit na nagbaybay sa iba’t ibang aspeto ng buhay at pakikibaka ng masa at kasama.

Pinakamarami pa rin ang bilang ng mga likhang tula sa koleksyong ito. Bukod sa simpleng pagbigkas ng tula sa mga pagtatanghal, nagiging popular na porma ang masining na mga presentasyong sabayang pagbigkas, tula-galaw, tula-awit at tula-dula.

Binagtas ang maningning na mga tagumpay na nakamit ng mga rebolusyonaryong pwersa sa mahigpit na pagtangan sa pamumuno ng Partido Komunista ng Pilipinas sa mga tulang *Ang Ating Sandata, Ginto, Tayo at ang Ulan, Tagpuan*, at *Ang Sili*; at ang masalimuot na proseso ng paghahanda ng kasama para pumakat sa panibagong gawain sa tulang *Tereyn*.

Batid ang panibagong hamon sa buhay rebolusyonaryo sa mga tulang *Kasal*; sa *Kababaihang Mandirigma* na inang naghahangad ng lipunang masagana at malaya para sa lahat ng mga bata; at sa *Paglisan* ng mga martir ng sambayanan.

Ang mataas na pagpapahalaga sa libu-libong masang Bikolanong nagrerebolusyon ay nakatala sa tulang *Samahan*; at *Padagos*.

Ang ilang likha dito ay kolektibong hinabi sa mga palihang pangkultura na ilinunsad sa iba't ibang panig ng rehiyon. Sinanay sa kolektibong paglikha ng tula, tigsik at maikling kwento ang mga kalahok sa palihan. Binigkis sa mga likhang ito ang mga hibla ng mga katagang dalisay na sumasalamain sa pananaw, paninindigan at makauring prinsipyo ng kasama at masang kalahok sa palihan.

Ang *Tigsik Ta Ining Mga Taguyod* ay kolektibong ihinandog ng mga kalahok sa palihan para sa masa at kasamang nagtaguyod upang matagumpay na maidaos ang aktibidad. Epektibong ginamit ang lokal na lengguwahe sa katutubong pormang tigsik upang ipaabot ang pagpuri sa mga nagtaguyod.

Kolektibong hinulma ang mga kwentong *Ang Kawayan at ang Unos*, na naglalahad ng aktwal na karanasan ni Ka Nilo, na tulad ng kawayan pagkatapos ng unos, matatag ang tindig matapos makarekober sa tinamong mga sugat sa labanan; at sa *Hindi Dapat Ipamana ang Pagtios*, binaybay ang mga hamon na kinaharap ni Baldo, isang tenante sa asyenda, na namulat sa kakagyatan ng aktibong paglahok sa pagsusulong ng pakikibakang agraryo. Ang kwentong *Sa Kamay ng Kaaway* ay buhay na karanasan ng kasamang nagpakatatag sa gitna ng interrogasyon at pagmamalupit ng pasistang kaaway.

Bukod sa mga likhang pampanitikan, sinikap ding maisalarawan sa mga sining biswal ang ilang aktwal na eksena ng masining na pagtatanghal. Ipinakikita naman sa seksyong *Pinse!* ang pang-araw-araw na buhay pakikibaka, sa mga eksenang *Luyo-luyo*, *Bigkis*, *Himig Rebolusyonaryo*, *Pulang Paaralan*, at dalaw ng isang bata sa larawang *Si Tatay...*

Isinadula sa *Pakat* ang manera ng pagkilos ng yunit platun, may komedya at aral sa mga dayalogo na nasa pormang patula. Tampok din sa pyesang ito ang masining na paglikha ng tunog at awit-galaw.

Syempre pa, madamdaming ipinapahayag ang ating mga mithiin sa rebolusyonaryong awiting *Kawangis*:

*At tulad mo't tulad ko na may dakilang mithiin
Ay libu-libong mandirigmang nagsisikhay sa mga bukirin
Sila ang ating kawangis, sa paninindiga't hangarin
Na laging buo ang pasyang pagsasamantala'y pawiin*

Para sa kasamang papakat sa panibagong dispo, mahusay na nakakapagdaos tayo ng pangkulturang pagtatanghal. Sa diwang mapagkasama, napapaluha sa galak ang lalakad na mga kasama. Taglay ang dagdag na kumpyansa at lakas ng loob sa pagharap sa hamon na magpakahusay sa bagong gawain:

*Paalam na kasama kung sa amin ikaw ay mapalayo
Patnubay sa iyo ang ating mapagpalayang prinsipyo
Tangi naming pabaon sa'yong nakatakdang pag-alis
Isang rebolusyonaryong pagbati sa daratnang mga kawangis*

Rebolusyonaryong pagpupugay at pagbangon sa harap ng dalamhati ang hatid ng awiting *Oyayi*:

*Kayo ay ipaghehele ng lupang inyong ipinaglaban
At ang halamang sisibol tandang kayo ay nag-alay*

*Matulog kayo nang mahimbing, bayan ay di natitinag
Patuloy na naglalakbay hanggang ganap na tagumpay*

Labis na ikalulugod ng masa at kasama na matunghayan ang pagtanghal ng hukbong bayan at mga rebolusyonaryong pwersa sa bawat isa sa mga pyesa sa isyung ito. Ang padyak ng ating mga paa at tikas ng ating mga tindig, ang kumpas ng ating mga kamay at tilapon ng ating mga tinig, ang ating mga pagtatanghal ay maikikintal

Ang Ating Sandata

ni Ka Anding

Garand man o M-14
AK-47 o M-16
Asintado maging ang ating karbin
Kung wastong prinsipyo'y patnubay natin

Marxismo-Leninismo-Maoismo
Gagapin natin ng buung-buo
Sa pagsipat ng uring ginugupo
Prinsipyo ang pipisil sa gatilyo

Talas ng isip bunga ng dyalektika
Sa problema, ipauna ang pakikibaka
Walang pag-iimbot, pagmamahal sa masa
Pamunuan ang pag-aarmas nila

Teorya ng masang lumalaban
Teorya ng manggagawa ng sandaigdigan
Partido Komunista ang may tangan
Armas ng mga mandirigma ng bayan

De-kalibre ang ating mga sandata
Sisenta, trenta, singkwenta,
Marxista-Leninista-Maoista
Ang Bagong Hukbong Bayan ay nariyan na!

Ginto

ni Ka Anina Bighani

sa apoy ng pakikibaka'y
ginagawa kang dalisay
tulad ng paglinis sa minang bato
hanggang sa maging gintong puro

liwanag mo'y kinikilala
sa bundok, baryo, at pabrika
init kang umaagos
sa mga pintig na nakagapos

halaga ng ginto ang katumbas
ng pamumunong pinamamalas
iyong kinang, sa aral ay mayaman
pag-asa ng inalipustang bayan

magmula nang ika'y nilinang
di matinag ang prinsipyong taglay
kahit sa pagsubok, nagluluwal ng sinag
'pagkat panahon ang nagpatingkad

o Partido Komunista
ginto kang mapagpalaya
lumalagot ng tanikala
partidong dalisay at dakila!

Padagos

ni Ka Ophelia

sa padagos
na pag-akomodar
sa gabos na pag-iriba
na nagtuktok sa saindong pintuan

sa padagos
na pagpa-orog
sa mga yunit platun
na naghihiro sa saindong erya

sa padagos
na pagtaguyod
sa mga pulong pag-aadal
na inilansar sa saindong koprasan

sa padagos
na pakikisumaro
sa mga organisasyong masa
na nag-aabante sa saindong lugar

sa padagos
na pag-aktibo
sa mga kilusang masa
na nagtatrayumpo sa saindong pag-eskusar

sa padagos
na pag-alerto
sa mga panahon nin sakyada
na nagpipindyente sa satuyang kaiwal

padagos kita
sa pag-igpaw
sa mga ka-difícilan
na nagpapapusog sa satuyang laban!

Ang Sili

ng Bicolano Express Platun

Ang sili ay katulad ng pagrerebolusyon ng mga Bikolano
Masalimuot at mahapdi ang karanasan nito
Pero tumatatag at tumatayang ang prente, hukbo at Partido!

Sa sili maihahalintulad ang pakikipagkaisang prente
Sa anumang pagkain ay pampasarap, malinamnam at swabe!
Mga manggagawa at magsasaka ang batayang sangkap
Mga petiburges, progresibong pantimpla
Mga pambansang burgesya, positibong pampalasa
Dagdag na rekado, taktikal na alyansa
Sa mga reaksyunaryong pwersa

Sa sili maihahalintulad ang hukbo
Maliit na butil at maanghang ang mga buto
Sa mga reyd, ambus, kaaway igugupo!
Sa masa, prop-edukasyon pinatutubo

Sa sili maihahalintulad ang Partido
Na kung hinog na'y kakulay ng matingkad na dugo
Dugong nagsisilbing buhay sa prente at hukbo.

Sili ang kahalintulad ng nakakapasong apoy
Regularisasyong lihis ng AA at BB Coy!
Artipisyal na pinalayang purok ng Sorsogon

Sili ang kahalintulad ng siklab ng apoy
Dagsang benepisyaryo ng agraryong rebolusyon
Init sa pagmartir ni Ka Vito at Ka Teng — pagbangon!

Tatlo't kalahating dekada, bagyo at tagumpay!
Ang sili ay patuloy na oragon tulad ng pulang gabay.

Tereyn

ni Ka Red Alturas

Matalik na kasama nitong tinatahak na gulod
Ang sonang gerilyang dati mong nakasalikop
Kakambal nitong nilalakbay na kalupaan
Ang tinawid na mga burol sa iniwang larangan

Kasama, ang tinatalunton ngayong bagong gawai'y
Tulad ng pagbagtas sa tagudtod ng bukirin
Bawat hakbang, pagkabisa't pagpakabihasa
Bawat pagsulong, matapat na pagkilala sa lupa

Tulad ng paggurlis ng mga sanga, o ng talahib,
Pagtalisod ng kabatuhan sa iyong tindig,
Tulad ng pagkadulas sa bangin, pagdausdos-
May lihim na hilahil ang 'di inaalam na bundok

Aling lubak, aling tipak, ang kaya ng talampakan?
Aling tuktok ang kailangang pagtagumpayan?
Saan malilim? Ang matubig? Saan kakanlong?
Aling palayan, nyugan, gubat, ang hungkag? Ang mayabong?

Alamin ang bawat talambuhay at lihim na ingat:
Nakagayak sa mga tangkay na nakaunat
Nakakubli sa mga batong nakatumbalik
Damhin ang mga salaysay hanggang magkaisang-pintig

Sa gayon, ano na kung minsa'y hamunin ang panimbang
Ng marurupok na sanga't mga batong buwal?
Lumalago ang mga kakapitang haligi
Ibabangon ka't tutulayin ang pag-aatubili

Pag-aralan ang pag-ugat ng pinakamatatayog,
Ang baging na kolektibo sa pagpaimbulog
Suriin ang tibok, ang kislol ng kasukalan
Saka mangahas na umigkas, at igpawan ang hadlang

Kasama, tunay na kawangis ng pagsuong sa sona
Ang pagpunyagi sa gawaing itinalaga
Ang pakikibigkis sa kumpas ng kanayunan
Ay pagtugma at pagsanib sa pulso ng digmang bayan

Samahan

ni Ka Erwin Dipaculang

Makakalimutan mo ba ang araw na ito?
Ang araw na itinatag mo ang iyong samahan
Tulad nang ika'y nagbungkal sa lupaing tigang,
Dugo mo't pawis ay siya ring idinilig
Hanggang naging lusak na tinamnan mo ng mga butil-
Na siya ngayong namumukadkad na pulang binhi

Hindi mo nga makakalimutan ang araw na ito-
Dahil sa palayan, ang lambat mo'y panangga
Na sumisilo sa salot na mga pesteng gumagala
At ang inukit mong salungan ay kumupkop
Sa hinasang Hukbo na inako mong saiyo
At siya ngayong sandata't lakas ng tulad mo

Hindi mo nga makakalimutan ang araw na ito,
Dahil kasing init ng araw nang hawanin mo
Ng laksang kamay ang bundok at sukal
Na gumagatong sa di mapigil na pagliya
Na siya ngayong tumutupok sa puting kapangyarihan

Patuloy

Salin

sa patuloy
na pagtanggap
sa lahat ng kasama
na kumakatok sa inyong pintuan

sa patuloy
na pagtangkilik
sa mga yunit platun
na kumikilos sa inyong erya

sa patuloy
na pagtaguyod
sa mga pulong pag-aaral
na inilulunsad sa inyong koprasan

sa patuloy
na pakikiisa
sa mga organisasyong masa
na umaabante sa inyong lugar

sa patuloy
na pag-aktibo
sa mga kilusang masa
na nagtatagumpay sa inyong pagsisikap

sa patuloy
na pag-alerto
sa panahon ng operasyong militar
na bumibigo sa ating kaaway

patuloy tayo
sa pag-igpaw
sa mga kahirapan
na nagpapatatag sa ating laban!

Tayo at ang Ulan

ni Ka Pedro Iraya

Bumubuhos ngayon ang ulan sa ating lahat
Nagpapayabong at ginagawang luntian ang mga parang
Nagpapakislap sa mga dahon, sa mga bato
Sumasanib sa pasan nating mga bakpak, amopawts, armalayt
Humuhugas sa ating mga dungis
Nagpapabusilak sa lahat

Tayo at ang ulan ay iisa
Pumapatak sa bawat dampa ng api
Inumin para sa lahat ng nauuhaw sa katarungan
Nagpapayabong, nagpapakislap
Sumasanib sa mga bakpak, amopawts, armalayt
Muling bumubuhay sa mga bukal ng dangal
At nagsasama-sama para sa isang dakilang baha

Tagpuan

ni Ka Dan

Nagmula sa iba't ibang
dako sa lipunan
pabrika, bukid, eskwela't upisina,
Manggagawa ang nanguna
kasalig ang magsasaka't petiburgesya,
Nagkatagpu-tagpo sa isang paaralan

Upang matutunan,
Partido, nagkakaisang prente,
At hukbong bayan

Teoryang MLM sasapulin, palalalimin
Upang wakasan kaayusang malapyudal, malakolonyal
Ibagsak ang panginoong maylupa't komprador sa ating lipunan

Kaya't halinang makiisa, makibaka
sa pulang paaralan
Doon ang hasaan
mapagpalayang dunong at paninindigan

Halina sa pulang paaralan
Tagpuan
ng mga rebolusyonaryong uri sa lipunan

Kababaihang Mandirigma

ni Ka Ruben

Mabuhay, magigiting na babaeng mandirigma
Na nag-armas, naninindigan, at nakikibaka
Hangad na palayain hanay ng kababaihan
Sa di-pantay na katayuang umiiral sa lipunan

Hindi ihiniwalay ang kanilang kaapihan
Sa kabuuang kalagayan ng sangkatauhan
Sila ay lumubog, nakilahok, at nakikiisa
Sa daluyong ng aping uring nag-aalsa

Kanilang pagkalinga sa sariling tahanan
Larawan ng pag-aruga sa malawak na lipunan
Mga ina silang alintana ang bukas ng mga bata
Nang mabuhay sa lipunang masagana at malaya

Sagisag nila'y tala na kung gabi'y kumikinang
Gabay na ang dala'y mapagpalayang kaisipan
Kulturang burges at pyudal, kanila nang ibinaon
Tinataglay ngayo'y hinubog ng rebolusyon

Hindi palamuti ang nakasabit sa katawan
Sa sandatang tangan tumatampok ang kagandahan
Sinasalamín ang lipunan sa pulang liwayway
Sa makauring kalayaan, sandigan ng tagumpay

punla

Tigsik Ta Ining Mga Taguyod

nina Ka Mar, Ka Ruby, Ka Jack, at Ka Lino

Tigsik ta ining mga taga-kusina
Kun minaluto kamayad san lasa
Saging, gaway, linsa
Ginhahanda para sa meryenda
Mga kasama diri nagkakagurutom
Saindang gin-iintyende maski mga maramokon
Pagkahapon sinda naghohororon
Kon nano an wara na panghalo sa mga lolotoon
An kusina pirming malinigon, kamayad pag-imodon
Saindang ginlilimpyahan mga kaldero nan karaha
Pig-iisterilisa an mga pinggan, baso nan kutsara

Tigsik ta man ining mga taga-postehan
Na diri nagsasawa sa pagbantay
Kon nagtuturog diyo-diyo lang
Para sa seguridad san kampohan
May kaaway man o wara sinda pirmi redi
Kon may naririparo sa kapalibutan
Tulos nagpapaabot sa pamatnugutan
Para mga kasama makahanda man

Tigsik ta man ining mga parahakot san suplay
Ginsisigurong kumpleto an ginpapabakal
Maski nagkakaburoktot sa pagdara
Malisto pa sa usa ining mga kasama
Sinda pirming maaasahan
Harani man o harayo an tindahan

Tigsik ta man gihapon ining mga taguyod
Masa nan Hukbo, pirming magkauropod
Diin man sinda ibutang
Dako-dako na danon an nahihimuan
Kun wara sinda wara kitang matataposan
Parehas ngani sadi na aktibidad ta niyan

punla

Tigsik Natin Itong Mga Taguyod

Salin

Tigsik natin itong mga taga-kusina
Mga niluluto'y kaysarap ng lasa
Saging, gabi, linsa
Ihinahanda para sa meryenda
Hindi nagugutom ang mga kasama
Kahit makukulit iniintindi nila
Tuwing hapon sila'y nag-uusap
Ano'ng mga lulutuin at mga kailangang sangkap
Ang kusina'y malinis, kaaya-ayang pagmasdan
Mga kaldero't kawali ay laging hinuhugasan
Iniistilisa ang mga baso, kutsara at pinggan

Tigsik din natin itong mga taga-postehan
Na hindi nagsasawa sa pagbabantay
Kung natutulog ay mababaw lamang
Para sa seguridad ng kampuhan
May kaaway man o wala, sila'y laging handa
Kung sa paligid ay may naoobserbahan
Agad nagpapaabot sa pamatnugutan
Upang mga kasama ay makapaghanda

Tigsik din natin itong mga naghahakot ng suplay
Sinisigurong kumpleto ang mga pinabili
Kahit magkandakuba na sa pagdadala
Mabilis pa sa usa itong mga kasama
Sila'y laging maaasahan
Malapit man o malayo ang tindahan

Tigsik nating muli itong mga taguyod
Masa at Hukbo, laging magkasama
Saan man sila i-toka
Malaking tulong ang nagagawa
Kung wala sila'y wala tayong matatapos
Katulad nga nitong aktibidad natin ngayon

Kasal

ni K.M. Salvador

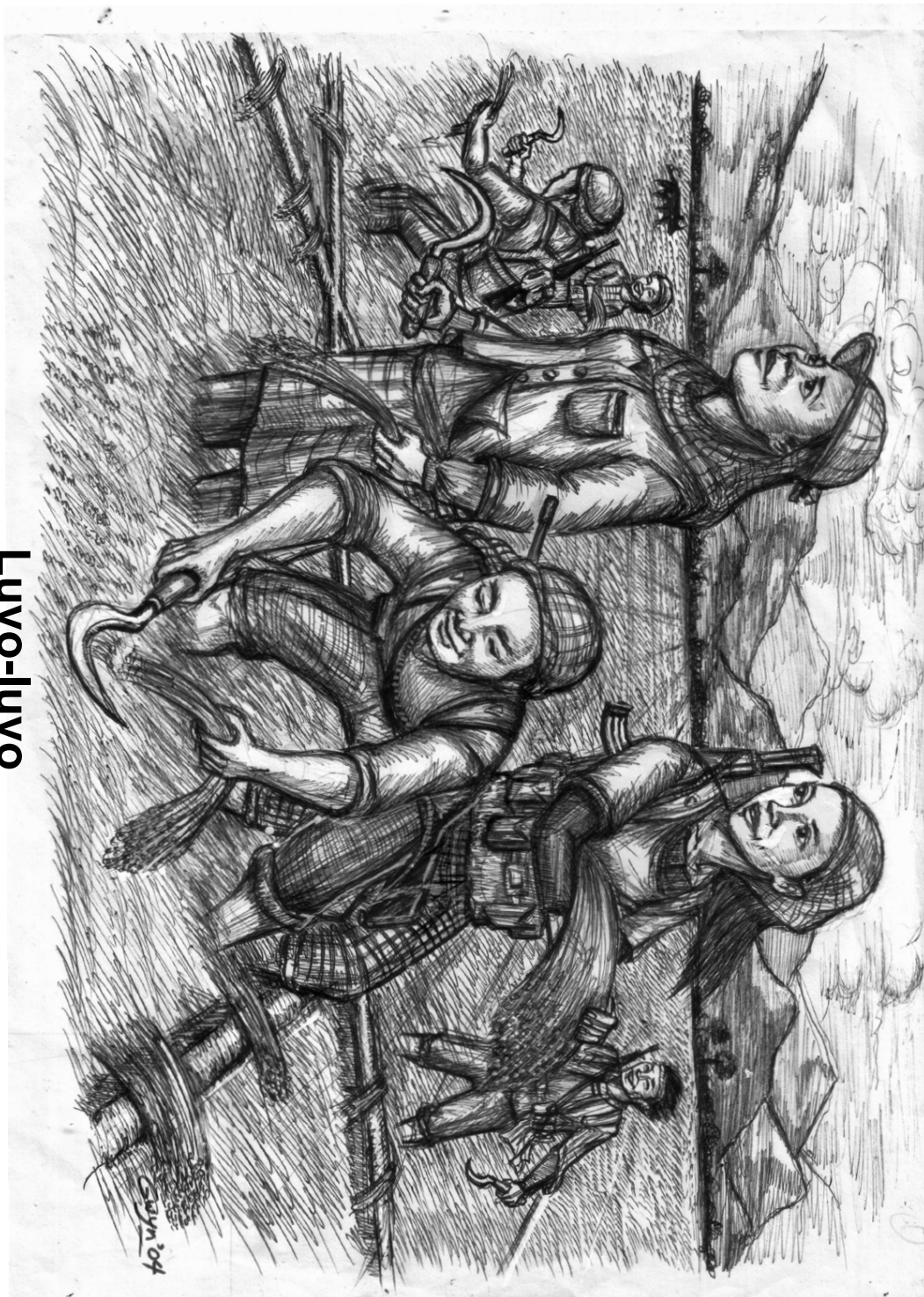
Dumating na ang araw ng simula
Sa piling ng mga kasama at masa
Sa ating mga balikat ikakabit ang bandilang pula
Buong pusong bibigkasin ang sumpa
Rebolusyonaryong pamilya'y ilalaan
Sa pagsusulong ng digmang bayan

Dumating na ang araw ng simula
Panibagong yugto sa ating buhay
Magkaagapay sa pagharap sa banta ng kaaway
Kasama ng masang inaapi
At mga kasamang prinsipyo'y hindi mabali

Dumating na ang araw ng simula
Mga pagkakataong magkaiba ang erya
Pangungulila'y hindi alintana
Proletaryong pagmamahal mo'y laging dama
Mga turo ng mga gurong komunista,
Lagi mong paalala
Tuloy sa gawain, paggampa'y walang sawa

Ang araw ng pagsisimula
Ay mga tagpong naghahabi
Sa wakas ng pagsasamantala't pang-aapi

Paglisan

ni Ka Hagkot Amihan

Hayaan mong pumatak ang aming luha
 Sa alaala ng iyong ngiti at tuwa
 Hayaan mong manikip ang aming dibdib
 Sa kapasistahan ng gahamang nanibasib
 Hayaan mong manginig ang aming kalamnan
 Sa pagluluksa sa mapait mong paglisan

Hayaan mong ang bawat luhang pumapatak
 Ay tumbasan ng marahang pagsipat
 Hayaan mong ang bawat paninikip ng dibdib
 Ay sundan ng pagsambulat ng punglo ng himagsik
 Hayaan mong ang bawat panginginig ng kalamnan
 Ay palitan ng pagpapakatatag sa digmaan

Hayaan mo mahal na kasama
 Pagluluksa'y itutuon sa pagpapaigting ng pakikibaka
 Hindi luha, sakit, o panlulumo ang sa amin ay mananaig
 Kundi pagpapakahusay sa paghubog ng proletaryong tindig
 Hayaan mo dakilang kasama
 Ipagtatagumpay natin itong pag-aalsa

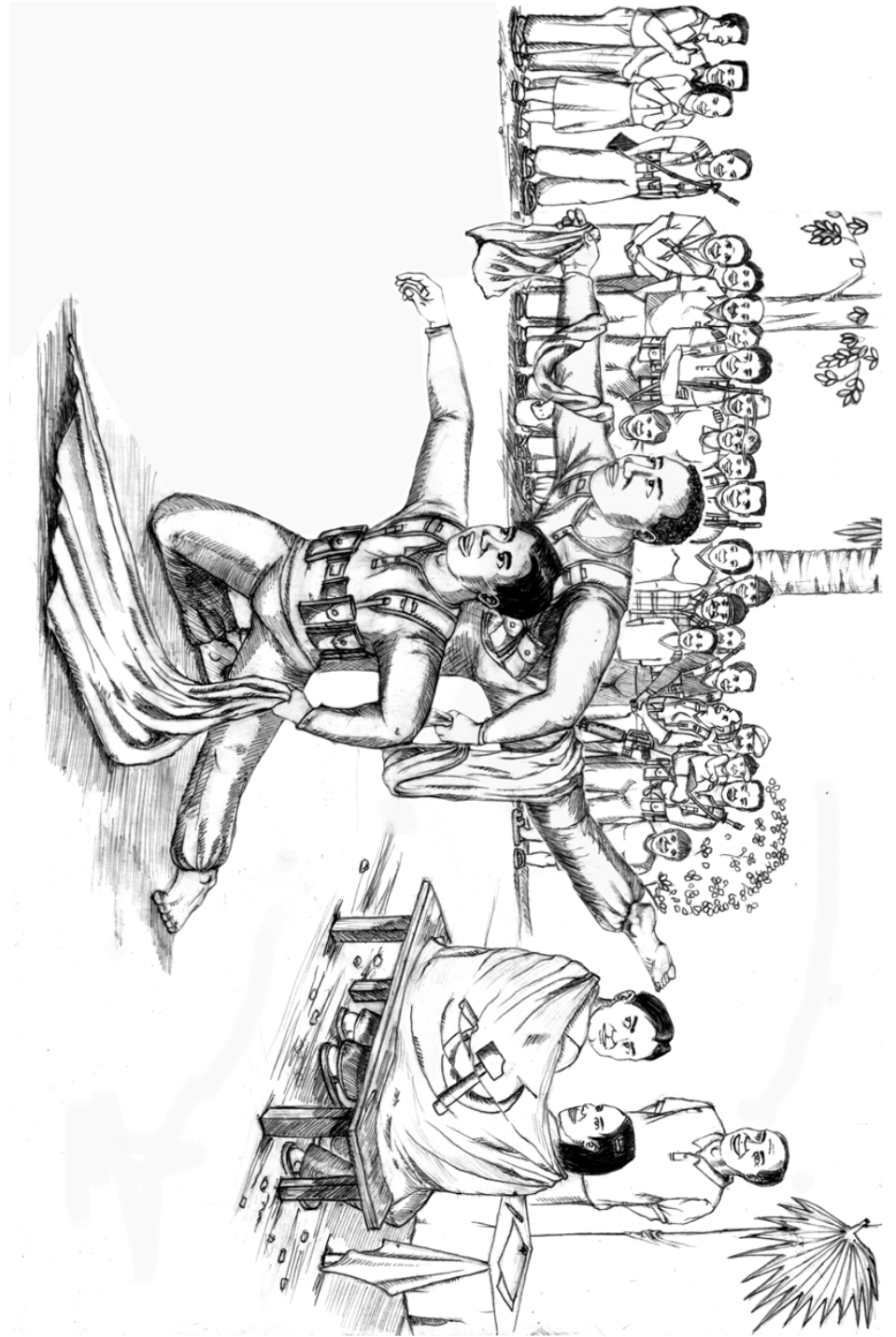
PINSEL

Pulang Paaralan

Bigkis

Si Tatay...

Himig Rebolusyonaryo

"Pangangalagaan ang seguridad ng Partido at lahat ng aking kasama buhay ko man ang ipalit..." Ahh, nakapagtataka, wala na akong sakit na nararamdaman. Manhid na ang aking buong katawan sa halos siyam na oras ng pambubugbog na tinamo. Tila hinihigop ako patungo sa karimlan at wala na akong lakas para labanan ito.

Muli, ako ay linukob ng kadiliman.

Buwan ng Abril, matapos na pasalamatan ang masang naghatid sa amin, pinaalis na namin ito ni Ka Bryan. Kagagaling lang namin noon sa kabilang isla mula sa paggampan ng gawain. Napaaga ang dating namin kaysa sa inaasahan dahil sa nauna na kaming napagsabihan na hindi na darating ang hinihintay namin. Kaya imbes na tumuloy kami sa erya na aming kinikilusan, dumaong na muna kami sa isang baryo na alam naming hinihimpilan ng isang yunit ng mga kasama. Lingid sa aming kaalaman ay may isang platun ng sundalo sa lugar na dadaungan namin. Patalilis na sana kami ng sitahin ng isang iskwad ng army sabay tutok ng M60 sa amin. Kapwa ang isipan namin ni Ka Bryan ay nakatuon sa pagtakas. Ngunit nang mga sandaling yaon, ang bangkang sinakyan namin ay may kalayuan na. Kung tatakbo naman kami, tiyak aabutin pa rin ako ng kaaway dahil sa maga ang isa kong tuhod. Nanaig rin sa amin ang pag-aalala sa mga batang naglalaro sa may di-kalayuan. Tiyak madadamay sila kung magkaputukan. Ang mga militar ay hindi mag-aalangang magpaputok kahit may madadamay na mga sibilyan. Pwedeng iligtas ni Bryan ang sarili ngunit tumanggi itong iwan ako. Wala kaming nagawa nang dakpin ng kaaway. Agad na dinala kami sa isang bahay na inuokupa ng mga militar, matapos igapos ang aming mga kamay. Doon kami tinortyur habang ini-interoga nang magkahiwalay. Napag-alaman namin na inuokupa ang bahay na yaon na lingid sa kaalaman ng may-ari nito.

Habang tinatanong kami tungkol sa aming pagkatao at sa kilusan, kami ay linalatigo, tinatadyakan, sinusuntok at pinapalo ng baril sa iba't ibang parte ng katawan. Iba't ibang kamao. Iba-ibang anyo ng kalupitan. Nanlalambot na ang aming katawan nang kami ay tigilan.

Sa Kamay ng Kaaway

"Pangangalagaan ang seguridad ng Partido at lahat ng aking kasama buhay ko man ang ipalit..." Halos mawalan na ako ng ulirat ngunit paulit-ulit ko itong inuusal sa sarili. Pilit na pinananatili ang katatagan sa harap ng matinding pasakit.

"Saan ka nakadestino? Ano ang mga pangalan ng kilala mong NPA?" Muli akong inurirat ng intel sabay tadyak sa aking tagiliran. Nalugmok ako sa sahog sa sobrang lakas ng tama sa aking katawan. Ungol ang aking naging tugon.

"Kilala mo ba si Ka Miguel? Saan siya nagkukuta?" Naramdaman ko ang isang malamig na bagay na itinatok sa aking leeg. Hinang-hina na ako. Ilang ulit na ba akong nawalan ng malay? Anim? Pito? Hindi ko na mabilang. Ngunit sa bawat parusang tinatamo, mas nangingibabaw ang sobrang galit sa bawat malupit na hagupit ng kaaway.

"Itutok mo na lang kaya sa sintido ko para siguradong patay ako," halos paanas, ngunit pakutya kong sagot sa di makitang pasistang sundalo. Lingid sa kanya, ang taong inuurirat sa akin ay di na nila kailangang hanapin pa. Si Ka Miguel at ako ay iisa.

"Ang tigas talaga ng ulo mo!" Hinataw ng kwarenta y singko ang aking ulo.

“Narinig ko kagabi, isasalbeyds ka raw nila,” paanas na sabi ni Bryan sa akin. Napatingin ako kay Bryan. Nakaupo rin ito tulad ko. Nakakalunos din itong tingnan. Tulad ko rin, maraming pasa sa mukha at katawan, sugat-sugat ang ulo, likod at hita.

“Tatakas tayo,” paanas ko ring sagot.

Bago ako natulog nang gabing iyon, pilit kong hinanap ang baril na inilagay ng isa sa anim naming bantay malapit sa amin. Nakita ko ito nang nagkunwari akong natutulog nang umagang iyon. Nagising pa nga ang kasama ko nang mahulog ang kahon dahil sa pagkatabig ko. Nabigo akong makuha ang baril na alam kong magiging malaking tulong sa plano namin na tumakas.

Kinaumagahan ng ika-apat na araw ng aming pagkadakip, pinagluto kami ng pato para gawing pulutan ng mga intel. Nakakita kami ng konting puwang na maisakatuparan ang plano namin nang sila ay nagsimulang mag-inuman. Bandang alas-otso, nagpaalam ang apat para lumabas at doon na ituloy ang pag-inom kasabay ang pambababae. Dalawa ang natirang nagbabantay sa amin.

Doon na namin binuo ang aming planong pagtakas. Nakiusap si Bryan sa isang bantay na luwagan ng konti ang tali sa kanyang kamay dahil sa ito’y magang-maga na. Nagpanggap kaming ihi upang mabuksan ang pinto bilang paghahanda sa aming pagtakas. Sa aming pagbalik sa hinihigaan, patuloy kaming nakikiramdam. Ang aming mga mata’y naghahanap ng anumang kagamitan na puwede naming gamitin laban sa dalawang bantay. Nakita ko silang inaantok na at mukhang maghahanda na sa pagtulog. Habang nag-aantay kami na matulog ang mga bantay, di ako mapalagay. Wala pa akong makitang puwedeng gamitin na pamatay o kaya’y pamukpok sa dalawa. Maigting akong nakipagtunggali sa nadarama kong antok lalo pa at nalalapit na ang pinakaaantay namin. Si Bryan ay naidlip. Nang magising siya, ako naman ang pinapahinga at pinaidlip ng konting oras upang maski papaano ay makaipon ng konting lakas.

Batid namin na di kami bubuhayin ng mga hayop na militar. Bagama’t gulay na ang aming katawan, naghahanap pa rin kami ng tyempong makaagaw ng armas at manlaban. Ang pagnanais na makatakas ay tila apoy na gustong kumawala sa aming mga dibdib. Habang nagpapakasasa sa pamamarusa ang mga militar, sumagi sa isipan ko ang malaking pagkakaiba ng reaksyunaryong Pwersa Armada ng Pilipinas sa Bagong Hukbong Bayan; ang walang pakundangang pasismo ng reaksyunaryong militar. Samantalang ang mga pulang mandirigma ay hinubog ang kaisipan sa paggalang sa karapatang pantao at makataong pakikitungo sa mga bihag at lalo na sa mga wala nang kakayahang lumaban pa. Naisip ko rin nang mga panahong iyon ang mga kasama na nagsasakripisyo para maisulong ang demokratikong rebolusyon, ang aking asawa na nasa kabuwanan na, at ang anak ko na dadagdag sa mga mandirigma na patuloy na nagpupunyagi para sa pambansang pagpapalaya.

Ni katiting, di man lang bumaba ang moral namin, bagkus mas grabe ang galit na naramdaman namin. Di kami natakot na mamatay. Dahil alam namin na patayin man kami ng ilang libong ulit, di kailanman hihinto sa pag-aalsa ang mga taong api.

Nang magsawa ang mga militar sa pambubugbog, sinakay kami sa pampasaherong dyip papuntang kabayanan. Pansamantala kaming ikinulong sa isang gymnasium at pinabantayan sa isang iskwad na army. Pinagbawalan kaming dalawa na mag-usap. Bagaman magkalayo kami ni Bryan, pilit kaming nag-uusap sa pamamagitan ng mga mata. Pinapalakas namin ang loob ng bawat isa. Maging matatag, at paulit-ulit na pinapaalala sa sarili, na ang bawat pulang mandirigma ay kapatid. Ang pulang hukbo ay kapatiran ng anakpawis. At dahil dito, wala kaming sasabihing anumang impormasyon na maaaring magpahamak sa mga kasama o sa baseng masa. Inaalo namin ang bawat isa na mamatay man kami ngayon sa kamay ng kaaway, hindi nila mapapatay ang nag-aalimpuyong galit ng sambayanan. Bagkus, magsisilbi itong apoy sa dibdib upang labanan ang bulok na sistema at pasistang rehimen. Ang mga kasama at masa ay magpapatuloy sa masikhay na pagsusulong ng rebolusyon.

Patuloy din kaming naghahanap ng tyempong makatakas o makapanlaban man lamang. Pagsapit ng gabi, pinilit kong makapagpahinga para sa kinaumagahang paghahanda sa anumang posibleng mangyari.

Kinaumagahan, nayapos ko ang pagal at maga kong katawan nang tangkain kong igalaw ito. Ngunit, ako ay nabigo. Patang-pata talaga ako. Halos di ko na maihakbang ang aking mga paa nang kami ay pilit na pinasakay sa sasakyan papuntang daungan. Nadinig naming babyahe daw kami papuntang mainland para sa mas malalim na interogasyon (at pambubugbog). Pagdating namin doon, natagalan bago kami muling ibinyahe dahil walang nangakong susundo sa amin. Mahigit isang oras kaming nag-antay bago dumating ang sumundo sa aming trak na puno ng armas. Dinala kami sa isang kampo ngunit di kami pinababa. Nanatili kaming nakasalampak sa trak buong maghapon.

Gabi nang kami ay ibinyahe papunta sa kampo ng Orgullo Division sa Camarines Sur. Gutom na gutom na kami noon. Kaya, nang bigyan kami ng makakain ay di kami nagdalawang isip na kainin iyon. Bigla na lang akong siniko sa tagiliran. Halos mapugto ang aking hininga sa sakit na naramdaman. Pilit kong linabanan ang aking panghihina.

Ang sumunod na araw ay isa na namang panibagong kabanata ng pambubugbog. Pinaghalu-halong pakiusap, panlalansi, mura, sigaw, tanong-suntok at sagot-suntok ang ginawa sa amin habang may nakatutok na baril sa aming mga ulo at nakapiring ang aming mga mata. Makailang ulit akong pinanawan ng ulirat. Nang muli kaming magkita ni Bryan ay halos di na niya ako makilala sa pasang natamo sa mukha. Putok ang aking labi at gilagid, sunog ang balbas, maga

ang buong mukha, sugat-sugat ang kamay at maraming pasa sa aking buong katawan. Samantala, si Bryan ay halos ganun din ang nangyari. Ang dati na niyang yayat na katawan ay mas lalo pang bumagsak.

Dahilan sa walang makuhang impormasyon, pumalit ang mga intel sa pag-interoga sa amin. Mas grabeng pasismo ang inabot namin. Pinagsasaksak kami ng bolpen sa ulo, hita at likod. Ginarote ako, gamit ang lubid na istraw. Nagulat pa sila nang ito ay maputol. Matagal kong naibalik ang normal kong paghinga. Akala ko iyon na ang aking katapusan. Hinataw rin ako ng kwarenta y singko sa ulo ng isang intel. Marahil nainsulto nang hamunin ko itong iputok sa sintido ko. Sa pagkakataong iyon, muling linukob ng kadiliman ang pagal kong katawan.

“Pangangalagaan ang seguridad ng Partido at lahat ng aking kasama buhay ko man ang ipalit...” Nilamon ng karimlan ang panaghoy ng mga anak ni Inang Bayan. Pansamantalang kinalinga ng karimlan ang aming pagdurusa nang sa gayo’y muling harapin ang pagsikat ng araw ng buong tatag. Upang makaipon ng panibagong lakas sa pagharap sa galamay ng salot na umaalipin at unti-unting pumapatay kay Inang Bayan.

Umaga, pilit kong idinilat ang mga magang mata. Wala na ang piring. Tahimik ang munting silid. Sa di kalayuan ay himbing pa sa pagtulog ang isa sa aming mga bantay. Siguro napagod din sa pambubugbog. Napangiwi ako nang igalaw ko ang aking katawan. Pinilit kong umupo. Halos hirap akong huminga dahil sa di mabilang na tadyak na tinamo. Tila nagkabali-bali ang aking tadyang. Halos hindi ko rin maihilig ang ulo. Bagama’t di ko makita, alam kong maga ang aking leeg dahil sa panggagarote ng isang intel kagabi.

Nang sumunod na gabi, nang kami ulit ay interogahin, mga upisyal naman ang pumalit. Malumanay naman ang gamit sa amin na taktika. Siguro, alam nilang di talaga uubra ang pambubugbog nila. Inalok kami na bibigyan kami ng babae kapalit ng pagbaliktad namin sa kilusan. Si Bryan ay pilit na rinerektrut na maging CAFGU at giya sa lugar na aming napagdakpan. Di ulit ito umubra sa amin.

Hindi Dapat Ipamana ang Pagtios

Isang araw sa pulong ng mga kasama, napagkaisahang ilunsad na ang nakaprogramang pulong masa sa isang baryong sakop ng kanilang erya. Ang pulong masa ay matagal nang hinihiling ng mga tenante upang bigyang solusyon ang mga problemang matagal nang nagpapahirap sa kanila. Pagkatapos ng pag-uusap ng mga kasama, kumalas na sina Ka Mario at Ka Egay upang paabutan ang isa sa mga dadalo sa pulong. Si Juan, tenante ng Hacienda Escariote, ang kinausap ng mga kasama. Siya na rin ang kinatulong upang magpaabot sa kanyang mga kasamahang tenante.

“Sige, Ka Mario, ako na ang bahalang magsabi sa iba pa,” pagtatapos ni Juan sa pag-uusap nila ni Ka Mario.

Pag-alis nina Ka Mario at Ka Egay, pinuntahan na ni Juan ang kanyang Pareng Tomas.

“Magandang umaga sa iyo, Pare,” bati ni Juan na hinihinal pa dahil sa pagmamadali. Tanghali na kasi.

“Magandang umaga naman. Ano bang atin?” Ito ang ganting bati at tanong ni Tomas sa kanyang kumpare. Itinabi muna niya ang inigib na dalawang balde ng tubig.

Alas-onse na ng gabi nang gisingin ako ni Bryan. Iyon na ang hudyat ng pagsasakatuparan ng aming plano. Unti-unti, kinalas ni Bryan ang gapos sa kanyang mga kamay. Di kami halos humihinga sa pangambang baka magising ang bantay na natutulog di kalayuan sa amin. Nang makalag ni Bryan ang gapos, ako naman ang tinulungan niyang makawala. Dumiretso ako sa pinagtataguan ng mga intel ng baril ngunit di ko ito makuha. Hinila ako ni Bryan patungo sa kusina. Pinauna ko na siyang lumabas sa safehouse. Tumigil ako sandali sa kusina, naghanap ng kutsilyo o anumang bagay na pwedeng pamukpok sakaling magising ang bantay. Ngunit, wala akong makita. Binuksan ko ang tangke ng gasul. Sa isip ko, papasabugin ko ang safehouse bago tumakas. Ngunit wala akong posporong nakuha. Bumalik si Bryan at inakay ako palabas. Takbo. Talon sa pader. Takbo. Lakad-takbo. Ito ang aming ginawa hanggang mag-umaga. Di na namin inalintana ang sakit ng katawan, gutom at pagod.

Umiwas kami sa mga kabahayan upang di mahalata. Sa daan, nakakuha ako ng papaya at tubo upang magsilbing pamatid gutom namin. Sa una, nag-aalangan pa si Bryan na dalhin ang mga iyon. Ngunit sa kalaunan ay nakumbinsi ko rin siyang kailangan namin iyon. Mag-uumaga na nang magdesisyon kaming magpahinga. Kailangan din naming makakain upang magkaroon ng panibagong lakas sa patuloy na pagtakas. Muli naming binalikan ang isa sa mga bahay na aming nakita. Nang kami ay magtao po, isang matandang babae ang lumabas. Tinawag nito ang asawang lalaki. Dala ng habag sa di maitagong mga marka ng kalupitan, at magalang na pakikipag-usap, agad din kaming pinatuloy at pinakain. Nagpakilala kami kina Tatay Pilo at Nanay Hule bilang Ronnie at Mike, mga sibilyan na dinukot at pinagmalupitan ng mga militar. Nabuhay ang kinukuyom na galit ni Tatay Pilo sa reaksyunaryong pamahalaan. Inilit ng gobyerno ang kanilang sinasakang lupa at ito ay ibinigay sa isang mayaman. Hindi pa man inaabot ng pulang hukbo ang kanilang baryo, nababalitaan na nila ang ating mga rebolusyonaryong gawain. Tulad ng iba pang masang anakpawis, sila ay uhaw sa katarungan at pinananabikan ang pagdating ng pulang hukbo sa kanilang lugar.

Itinuring kaming parang tunay na mga anak ng mag-asawa. Kinalinga nila kami ng ilang linggo habang naghahanap kami ni Bryan ng ugnay sa mga kasama. Sa tuwing nakikita ni Tatay Pilo na kami’y nalulungkot, tinutugtugan at kinakantahan niya kami ng mga masasayang awitin upang malibang, pansamantalang malimutan ang pinagdaanan, at pangungulila sa pamilya at mga kasama.

Naghanap kami ng ugnay patungo sa mga kasama. Sa pamamagitan ng masang kontak sa gilid haywey sa isang bayang saklaw ng larangang gerilya, nakapagpadala kami ng sulat. Nang matanggap namin ang tugon ng mga kasama, naghanda kami sa pag-regrup.

Wala kaming pera ni Bryan kaya’t napagdesisyunan naming maglakad na lamang ng ilang araw o linggo patungo sa sonang gerilya. Ngunit tumutol si Tatay Pilo at Nanay Hule. Nangutang si Tatay Pilo upang may pera kaming pamasahé. Di rin siya pumayag na hindi niya kami ihatid sa gilid ng haywey hanggang

sa makasakay sa bus. Gusto niyang seguruhing ligtas kami sa pag-alis. Malungkot ang pamamaalam sa masang kumalinga sa amin. May halong lungkot at tuwa ang pamamaalam sa bawat isa. Mariin ang bilin ni Tatay Pilo na kami ay sumulat sa kanila kapag nakarating na kami sa aming destinasyon. Hindi sila mapapanatag hangga’t hindi nila nasesegurong ligtas kami sa aming paglalakbay.

Papalayo na ang bus. Papalayo sa madilim na yugtong aming sinapit sa kamay ng kaaway. Ngunit, papalapit sa kanlungan ng kilusan upang ipagpatuloy ang sinumpaang pagsisilbihan ang Inang Bayan at isulong ang rebolusyon hanggang sa tagumpay, buhay man ang kapalit.

***

Ang pyesang ito ay mula sa mga kasama sa Catanduanes. Halaw ito sa totoong karanasan ng isang kasama.

Ang Kawayan at ang Unos

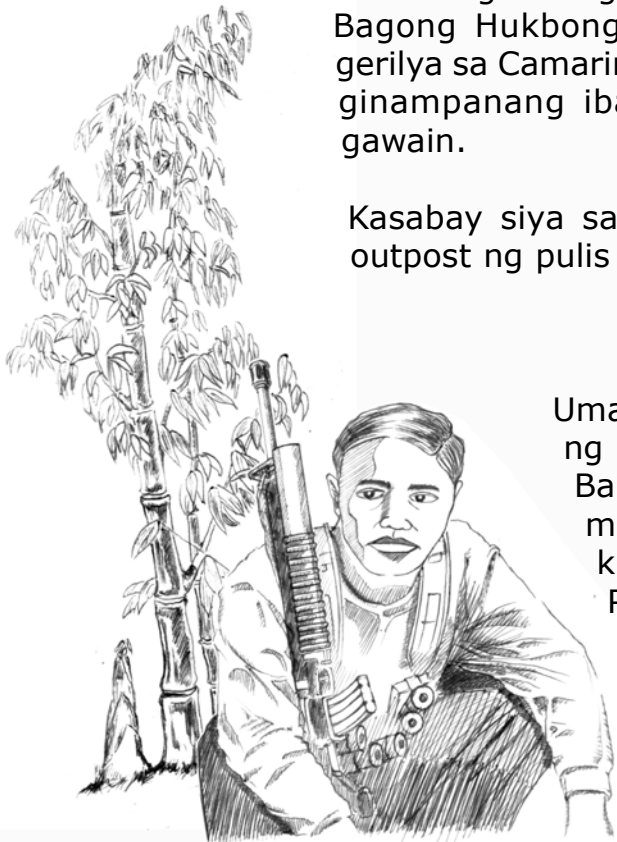
Ang kawayan ay patpatin kung tingnan ngunit kung ating susuriin ay matatag sa anumang dumadaang unos. Tulad din ng libu-libong mga kasama, sumasagupa sa maraming bagyo ng pakikibaka, na siyang nagpapatatag at nagpapanday sa isang rebolusyonaryo.

Si Kasamang Nilo ay nagmula sa uring maralitang magsasaka. Balingkinitan ang kanyang katawan at masayahin. Ang kanyang pagiging masigla ay tanda ng malugod na pagyakap sa paglilingkod sa masang api sa kanayunan. Sa loob ng mahigit dalawang taong pagiging mandirigma ng Bagong Hukbong Bayan sa isang larangang gerilya sa Camarines Sur, marami na rin siyang ginampanang iba’t ibang rebolusyonaryong gawain.

Kasabay siya sa ilinunsad na reyd sa isang outpost ng pulis sa Brgy Carolina, Naga City.

***

Umabot na ang pinakahuling ulat ng G2. Maaari nang umabante! Bandang alas onse ng umaga, mabilis na sumakay ang mga kasama papunta sa target. Paghinto ng sasakyan, kaagad na nag-maniobra ang Abe sa harap ng istasyon, sabay pinaulanan ito ng bala. Sinagot din ng mga putok ang mga kasama.

“Ganito kasi yun pare. Sa darating na linggo magkakaroon tayo ng pulong. Tungkol ito doon sa partehang kwarenta porsyento sa atin at sisenta kay Escariote. Samantalang atin naman lahat ng trabaho at siya’y painom-inom lang ng alak sa kanyang terasa. Tutulong ang mga kasama sa atin. Ano, makakaasa ba kami na makakadalo ka sa pulong? Alas nwebe ng umaga sa bahay ni Pareng Kano tayo magpupulong,” mahabang paliwanag ni Juan kay Tomas.

“Oo naman. Matagal-tagal na rin naman tayong walang pulong,” pagsang-ayon ni Tomas.

“O siya, pare, at pupuntahan ko pa si Baldo,” pamamaalam ni Juan.

***

“Pareng Baldo, hindi ka yata pumunta ngayon sa bukid,” bati ni Juan sa nagkakayod ng niyog na si Baldo.

“Taong-bahay kasi ako ngayon pare. Pumunta si kumare mo sa bayan, may binili. Matagal pa naman ngayon ang mga byahe at grabe ang putik sa daan. Napasyal ka?”

“Nais sana kitang imbitahang dumalo sa pulong na gagawin sa linggo, alas nwebe ng umaga sa bahay ni Pareng Kano. Tungkol ito sa problema nating mga tenante dito sa Hacienda Escariote. Tutulungan daw tayo ng mga kasama,” paliwanag ni Juan.

“Ano? Magkakaroon ng pulong dito sa ating baryo? E, ilinipat na ang kampo ng militar diyan sa malapit. Aba pare! Ayoko pang mamatay,” may halong pag-aalalang tugon ni Baldo.

“Pare naman, at sino ba ang gustong mamatay? Kahit ako, ayoko pang mamatay. Maliliit pa ang mga anak namin. Ang pagdalo naman natin sa pulong ay hindi nangangahulugan ng kamatayan. Pagkakaisa nga natin ito laban sa mapang-aping asendero na si Escariote,” paglilinaw ni Juan.

“Sabagay tama ka diyan sa mga sinasabi mo. Pero hindi mo rin ako masisisi. Naging mainit din sa mga militar itong lugar natin dati. Malay mo, minamatyagan pa rin nila ang baryo natin. Anlapit na pati ng detatsment. Natatakot ako, hindi para sa akin, kundi para sa pamilya ko. Aba! Wala pa akong junior,” may halong pagbibirong tugon ni Baldo.

“E, paano yan pare, mukhang hindi ka yata makakadalo sa pulong. Sayang. Maigi sana kung naroon ka. Hindi ba’t pare-pareho naman tayo ng problema? Malay mo, sa pagdalo mo sa pulong, makatulong ka sa paglutas sa problema natin dito sa asyenda. Baka sakaling magbago ang isip mo. Alam mo naman kung saan ang pulong, di ba? O sige, mauna na ako,” pagtatapos ni Juan sa usapan nila.

***

Sa araw ng pulong, dumating ang mahigit sa dalawampung tenante sa asyenda, kasama na rito si Baldo.

“Aba, Pare, buti naman at nakapunta ka pa rin,” banggit ni Juan.

“Oo, Pare. Naisip ko kasing kapag nagka-junior na kami ni Misis, aba’y mahirap kapag ganito pa rin kahirap ang ating sitwasyon! Pangalan ko lang ang gusto kong manahin niya at hindi itong tios nating kalagayan,” nakangiting sagot ni Baldo.

Agad na sinimulan ang pulong. Napagkasunduan nilang lahat na ipaabot ang kanilang mga hinaing sa asenderong si Escariote sa pamamagitan ng komprontasyon.

***

Kolektibong likha ang kwentong ito sa isang palihan sa panitikan na ilinunsad sa prubinsya ng Albay.

“May tama yata ako,” ang sabi ni Ka Nilo sa sarili. Kinapa niya ang kanyang pige at naramdamang may umaagos na dugo mula rito. Nadaplisan siya ng bala. Nagpatuloy pa rin siya sa pag-abante dahil kabilang siya sa itinakdang asolt tim. Hindi niya alintana ang sugat na natamo.

Samantala, pumakat ang pormasyon ng Baking, Kaloy at Delta na nagsilbing blocking sa anumang posibleng suportang pwersa ng kaaway mula sa iba’t ibang direksyon.

Sa gitna ng salimbayang mga putok mula sa matataas na kalibre ng baril sa Abe, narinig ang sigaw ng iskwad lider, “Tigil putok! Asolt!” Kasabay nito, mabilis na umabante pasigsag ang asolt tim. Dumikit ang tim sa target upang kontrolin ang nanlalabang mga pulis. Halos magiba ang kongkretong pader sa loob ng istasyon nang hagikan ito ng granada. Makapal ang usok sa loob at hindi na halos nakakakita ang mga kasamang unang pumasok.

Saglit silang lumabas, at paghupa ng usok, naaninag na ng isang kasama ang baril ng bumulagtang kaaway. “Tagumpay na,” ang tiyak na pahayag ng kasama.

“May gatasan dito,” sigaw ng IL. Agad namang nag-maniobra ang nasa medikal tim upang asikasuhin si Ka Nilo. Tinamaan siyang muli habang nasa loob na ng istasyon. Ang kanyang tiyan at braso naman ang duguan.

Sing-bilis ng pag-asolt ng mga kasama ang kanilang pag-atras. Matagumpay ang taktikal na opensiba ng Bagong Hukbong Bayan.

Nakasamsam ang hukbo ng mga baril at gamit militar. Siningil ang mga pusakal na pulis na protektor ng mga asenderong mangangamkam ng lupa. Pinagbayad na rin ang mga nagkakanlong ng mga magnanakaw ng kalabaw at baka ng magsasaka. Isa rin itong napakahalagang tagumpay sa pulitika dahil ilinunsad ito sa mismong tungki ng ilong ng kaaway.

Tulad ng kawayan pagkatapos ng unos, matatag ang tindig ni Ka Nilo matapos maka-rekober sa tinamong mga sugat. Siya ngayon ay patuloy sa masiglang paggampan ng kanyang mga gawain sa rebolusyon.

***

Ang maikling kwentong ito ay kolektibong nalikha sa isang palihan sa panitikan na ilinunsad sa Camarines Sur noong Pebrero 2004.

Nagtipon ang platun para magplano
Ng mga gawain sa saklaw na mga baryo
Isasapraktika ang pagkilos ng platun
Sa pagbabalanse ng konsolidasyon at ekspansyon

KA MARIO

Ang nakahanay nating gawain ay ang sumusunod:
SI sa dalawang baryong magkanugnog
Kampanyang edukasyon sa masa't kasama
At paglulunsad ng klinikang masa

KA NESTOR

(Papagitna)

Maliban sa mga kasamang mag-aaral
Ang Abe na ang gagampan sa gawaing SI
Ang mga pag-aaral, Baking ang magbibigay
Ang tim ng medik, sa Kaloy kabilang
Upang ilunsad ang serbisyo medikal

KA JOSEPH

Sandali, mga kasama, tila yata hindi ko kaya
Ang magbigay ng edukasyon sa masa man o kasama

KA BRYAN

Ako rin ay may kahirapan sa pagsisinop at pagpapalalim ng SI
Maaari kayang ako'y magtaguyod o magposte na lamang?

KA SHIELA

Limitasyon at kahinaan, ating kinikilala
Kaya nagsasanay ang bawat isa
Kolektibong tulungan sa pagpaunlad ng kasanayan
Upang sa mga gawain ay di mag-alangan

PAKAT

*K*inatatampukan ng mga dayalogong patula ang dulang ito. Mainam kung maisasaulo ng mga gaganap ang kani-kanilang mga linya. Ngunit kung sa kalagayang may limitasyon sa panahon ng ensayo, maaaring kabisahin nang mabilisan ang dula at magtalaga na lamang sa minimum ng dalawa o tatlong tagabasa na maaaring mag-iba-iba ng boses. Ang mga artista ay gagalaw na lamang ayon sa salaysay o dayalogo. Bukas sa anumang improbisyasyon ang mga dayalogo ng dula ayon sa kawastuhan sa linya.

Handog din ng dula ang mga malikhaing tableau* at awit-galaw. Ang mga nakasaad na direksyon para sa mga artista ay mga kabuuang panuto lamang. Ang pagkamalikhain ng mga kasama ay lagi't laging magbibigay ng panibagong rebolusyonaryong hugis sa dula.

Mga Tauhan

Tagapagsalaysay

Ka Nestor – platun lider, nasa pamatnugutan ng platun

Ka Mario – giyang pampulitika, nasa pamatnugutan ng platun

Ka Shiela – iskwad lider ng Abe, nasa pamatnugutan ng platun

Ka Gibo – mandirigma ng Abe

Ka Jessa – mandirigma ng Abe, nasa eksplo tim

Ka Lito – mandirigma ng Abe, kumando

Ka Rey – iskwad lider ng Baking, nasa pamatnugutan ng platun

Ka Joseph – mandirigma ng Baking, eksplo tim

Ka Alvin – mandirigma ng Baking

Ka Daniel – mandirigma ng Baking, kumando

Ka Jun – iskwad lider ng Kaloy, nasa pamatnugutan ng platun, eksplo tim

Ka Rico – mandirigma ng Kaloy, medik

Ka Buboy – mandirigma ng Kaloy, medik

Ka Rene – mandirigma ng Kaloy, kumando

Hindi kinakailangan ng takdang bilang ng platun. Sapat na ang magkaroon ng 14–15 na kasama upang isalarawan ang pormasyong platun.

Tunog at Musika

Mainam kung may gitara ang yunit o makakahiram sa masa. Gayunpaman, maaaring imaksimisa ang mga pangkaraniwang bagay sa paligid at gamitin ang mga ito sa paglalapat ng musika at malikhaing tunog.

Kostyum at Props

Karaniwang kasuotan ng mga pulang mandirigma ang bihis ng mga gaganap. Mainam kung itim na camisa na may mahabang manggas at itim na parka. Maaari ring gumamit ng bakpak sa mga eksenang kaaangkupan nito. Ang mga baril na gagamitin ay kinakailangang tanggalan ng magasin at pasulong.

Entablado

Maaaring itanghal ang dula sa malaking espasyong bwelong gumalaw ang 14–15 artista nang sabay-sabay.

EKSENA 1

Briefing

Tunog
Mabilis na tambol

(Papasok si Ka Nestor sa gitna ng entablado. Pahahanayin ang platun. Alistong hahanay ang mga kasama.)

KA NESTOR

Platun, Humanay!
Tuntun Kanan, Na!
Handa, Harap!
Tikas, Pahinga!
Handa, Harap!

(Hahanay sa unang tilap si Ka Nestor)

TAGAPAGSALAYSAY
(Ang unang saknong ay tahimik na sasabayan ng pag-Kanang Balikat, 'Tâ; Agap, 'Tâ; at sa kumpas ng kamay ni Ka Nestor, magpa-Plangka Kaliwa Kanan ang platun. Bawat iskwad ay magtutudla ng may kani-kanyang lebel: may nakaupo, naka-high crawl, at nakatayo.)

Tunghayan ang manera ng batayang pormasyon
Malaking pag-igpaw sa manerang SYP noon
Pinaunlad, pinahigpit ang koordinasyon
Sa pagpapaigting ng armadong rebolusyon!

(Sa ikalawang saknong, aatras sa entablado ang platun at mag-uumpukan ang bawat iskwad. Isa sa mga mandirigma ang maglalarawan ng pagkabit ng tsokbord. Papagitna si Ka Mario sa pagtatapos ng salaysay.)

TAGAPAGSALAYSAY

Sapat-sapat na pag-aaral ang naibigay ng Baking
Ito’y paghahanda para sa GSM na bubuuin
Naturuan din ang ilang kasama
Na may limitasyon sa pagsulat at pagbasa

Musika

(Malikhaing igagalaw ng Baking)

(mula sa **“Papuri sa Pag-aaral”**)

...Magsimula, magsimula
Kailangang malaman lahat
Dapat maghanda ngayon
Dapat maghanda ngayon
Mag-aral ka o manggagawa
Mag-aral magsasaka
Mag-aral ka matanda o bata
Mag-aral mandirigma

Tunog

Mabilis na tambol

(Pupunta sa likurang bahagi ang Baking habang papagitna naman sa entablado ang Kaloy. Nakahintong magpoposturang nagbibigay ng serbisyong medikal.)

TAGAPAGSALAYSAY

Pinagsanib na Kaloy at tim ng mga medik
Nakapagserbisyo sa limampung masa o higit
Nagmedikal tsekap, nag-akyu, nagbunot ng ngipin
Pagluto ng herbal na gamot, itinuro din

KA REY

Ka Joseph, mungkahi ko ay pag-isipan
Sa pagbibigay ng pag-aaral tayo’y magtulungan
Ako na ang magbabasa ng dokumento
At batay sa praktika, ipapaliwanag mo ang laman nito

KA ALVIN

Teka, Teka muna, mga kasama
Ang obserbasyon ko’y inyong dinggin
Kahapo’y nagpaabot ang masa
Na sa kampo’y nagtitipon ang mga alagad ng dilim

Naku! Naku! Delikado ang ating sitwasyon
Tiyak na ang mga pasista’y mag-ooperasyon
At kapag nanatiling ganito ang ating pormasyon
Tiyak ding matutunugan tayo ng mga buhong

KA RICO

(Huhubarin ang tsinelas at isusuot sa mga braso. Mababalisa.)

Alsa-balutan mga kasama!
Tayo’y maghiwa-hiwalay na!
Iligtas ang ating mga sarili
At magpakalayu-layo mamayang gabi!

KA MARIO

Kasamang Rico, *tabi man*, ika’y huminahon
Walang batayan iyong pagka-emosyon
Malinaw na sa sona’y wala pang kaaway
Sila’y andun pa sa kampo’t naka-istambay

KA NESTOR

At kung sakali nga, Ka Alvin, na sila’y magsakyada
`Wag tayong lubhang mabahala
Sapat ang lakas ng platun sa depensa man o opensa
Magtiwala sa masa at sa kakayahan ng kasama

(Muling magpa-plangka at magtutudla ang platun liban kay Ka Nestor. Mula sa pormasyon, kakalas sina Ka Rene, Ka Daniel, at Ka Toto; saglit na ibi-briefing ni Ka Nestor, saka lalabas sa entablado.)

Hindi nangangahulugan na tayo’y magkampante
Pakalasin ang kumando tim upang magsuri
Samantala’y tuloy lang ang ating mga gawain
Huwag hayaang magambala ang ating mga tungkulin

(Nakapilang lalabas sa kabilang bahagi ng entablado ang platun.)

EKSENA 2

Gawaing Masa

Tunog
Mabilis na tambol

(Papasok ang platun sa entablado. Nakaupo o nakaluhod sa likurang bahagi ang Baking at Kaloy. Nasa harap naman ang Abe at nakahintong magpoposturang nagkakabisa ng kalupaan.)

TAGAPAGSALAYSAY

Katulad ng napagkaisahan
Abe, sa pag-e-SI gumampan
Nakapagpalalim ng mga datos na nakalap
Sa gawaing produksyon din ay napasabak

Musika
(Malikhaing igagalaw ng Abe)

(mula sa “**Awit ng Kaingero**”)

Masukal na gubat matapos hawanin
Malalaking kahoy maihapay natin
Ang palay at ahoy ating itatanim
Upang may makain ang pamilya natin

Tunog
Mabilis na tambol
(Aatras sa likuran ang Abe samantalang aabante naman sa harap ang Baking at nakahintong magpoposturang naglulunsad ng pag-aaral.)

KA NESTOR

Pupunta ang Baking sa baryong kasunod lang
Hindi na ito saklaw ng rekorida ng kaaway
Kakatulungin natin ang masa sa pagmaniobra
Doon ay tuloy ang edukasyon ng mga kasama

Ang Abe ay pupwesto sa unahang sityo
Mag-antabay, baka doon dumaan ang mga damuho
Sa bandang likod, Kaloy ang magtitiyak
Magpakilos ng masa sa pagmamatyag

KA SHIELA

Dahil ang mga iskwad ay magkakalapit
Madali ang pagtipon, kaaway man ay manggitgit

KA REY

Lakas ng platun ay laging nakahanda
Sa pagdedepensa man o opensiba

KA JUN

Sa pagtipon, paghiwa-hiwalay, at paglipat
Manera ng platung gerilya, ating magagagap!

(Nakahintong magpoposturang militante ang pamatnugutan)

Tunog

Mabilis na tambol

(Lalabas sa entablado ang pamatnugutan.)

Musika

(Malikhaing igagalaw ng Kaloy)

(mula sa **“Paglingkuran Ang Sambayanan”**)

Maglingkod ng tapat sa sambayanan
Ito ay ating pananagutan
Magsimula sa kapakanan ng mamamayan
Lagi silang paglingkuran

Tunog

Mabilis na tambol

(Lalabas ang platun sa entablado liban kay Ka Nestor. Papasok ang kumando tim upang mag-ulat.)

KA LITO

Simula nang kami’y kumalas kahapon
Tiniyak naming wala sa aming makakasumpung
Iniwasan ang karaniwang mga ruta
Na maaaring pagpadronan sa mga kasama

KA DANIEL

Ayon sa aming pagsisiyasat
Ang kaaway ay nasa laylayan ng ating erya
Kagabi sila doon pumakat
At nagtayo ng baseng pansamantala

KA RENE

Kaya gubat ay amin na ring sinuyod
Binagtas ang mga sapa at ilog
Tsineka ang mga pwedeng pagtaguan ng kaaway
Gayundin ang lugar na maaari nating pusisyunan

KA NESTOR

Malaking posibilidad na SOT ang ilulunsad
Sa ganitong kalagayan, pamatnugutan ay mag-uusap
Kagyat na planuhin, paglulugar natin sa sitwasyon
Lalo't kung kaaway, magsasagawa ng matagalang operasyon

(Lalabas sa entablado ang kumando tim at si Ka Nestor.)

EKSENA 3

Pulong ng Pamatnugutan

Tunog

Mabilis na tambol

(Papasok sa entablado sina Ka Nestor, Ka Mario, Ka Shiela, Ka Rey, at Ka Jun; tahimik na mag-uusap sa isang umpukan. Papasok si Ka Alvin at magdadala ng kape. Mag-uusyoso.)

KA ALVIN

Sinasabi ko na! Kaaway ay papasok sa baryo
Makabubuting umiwas tayo, lumipat sa malayo
Doon ay marami pa namang gawain
Ipagpaliban na muna natin itong mga pangunahin

KA MARIO

Kasama, suhestyon mo ay may punto
Kinakailangan nating lumipat ng pwesto
Subalit di tayo dapat magpakalayu-layo
At pabayaan na lamang ang eryang ito

Gampanan pa rin ang mga makakayang gawin
Habang manerang gerilya'y ating paghusayin
Magpapakalas din ng isnayper tim
Kung may pagkakataon, kaaway ay birahin

(Lalabas sa entablado si Ka Alvin.)

(ulitin Koro 1)
(ulitin Koro 2)

Bm
Pagputok sabay-sabay huwag maglulubay
Bm G Bm
Hanggang mga kaaway magtaasan ng kamay
G A Bm
Isang tagumpay sa Bagong Hukbong Bayan!
G A Bm
Isang tagumpay ng ating digmang bayan!
G A Bm
Isang tagumpay! Isang tagumpay!

EKSENA 4

Opensiba

TAGAPAGSALAYSAY

Isang linggo na ang lumipas
Kaaway ay di pa rin lumalayas
Nananalasa ang karahasang militar
At sa pakitang-taong civac, masa’y nililinlang

Kaya platun ay masusing nagplano
Batay sa padron, kaaway ay naglalagi sa dulong sityo
Lubhang hiwalay sa bulto ang isang iskwad na rekurida
Sa tulong ng masa’t mga milisya, ambus ay ikakasa!

Musika
(Malikhaing igagalaw ng platun)

“Tambang”

(Sa instrumental na bahagi ng awit, ipapakita ang paglalakad ng platun papunta sa pusisyon ng pag-aambusan. Maaaring gamitin ang espasyo ng entablado hanggang makarating sa likurang bahagi.

Pagkapwesto sa pusisyong ambus sa likurang bahagi ng entablado, kakalas ang tim ng eksplo at maglalarawan ng pagkakabit ng mga command-detonated na bomba. Ilalarawan din ang iba pang huling paghahanda bago ang aktwal na labanan. Maaaring isalarawan ng pinakahuling elemento ang pagiging look-out, at ang pagmuwestra ng platun lider sa pagpwesto ng mga kasama.

Sa bahaging awit, maaaring pagkumbinahin ang iba’t ibang koordinadong maniobrang pangkombat hanggang lumundo sa aktwal na putukan. Isasalarawan din ang pagklining at pag-atras palabas sa entablado.)

EKSENA 5

Sulong

(Papasok sa entablado si Ka Nestor. Muling pahahanayin ang platun.)

KA NESTOR

Platun, Humanay!
Tuntun Kanan, Na!
Handa, Harap!
Tikas, Pahinga!
Handa, Harap!

KA NESTOR

Platun, lumansag!

-Telon-

*tableau (tab-lú) – sa dulaan, tumutukoy ito sa isang grupo ng mga artistang nasa hintong posisyon na hinabi sa isang magkakaugnay na kabuuan.

TAMBANG

Intro: Am-F/Am (4x)

Am
Isang saglit na lamang ang hinihintay
Am F/Am
Dumapa ng dahan dahan sa gilid ng daan

Koro 1:
F G Am
Nariyan na, nariyan na ang kaaway
F G Am
Papalapit, papalapit sa ating hanay

(chords tulad ng unang Stanza)
Pandama’y talasan, sandata’y ikasa
Huwag lilikha ng ingay, kumubli’t maghanda

(ulitin Koro 1)

Koro 2:
Dm G Am
Mga pasistang pahirap sa masa
F G Am
Nariyan na, nariyan na
Dm G Am
Ang gatilyo’y kalabitin, isa-isang asintahin
F E
Ang bala ay huwag sayangin
F G (ulitin Intro 4x)
Armas nila’y samsamin

Dinggin mo ang atas, sundin bawat kumpas
Abe, Baking, Kaloy, sugod buong lakas

(Adlib)

Kaya't sa muling pagkikita
ay ating ihanda
Mga karanasan sa pakikibakang
lalamnin ng istorya
Sabayan pa ng mga pagtula't
sama-samang pagkanta
Nang mapanday sa 'ting sarili
proletaryong kultura

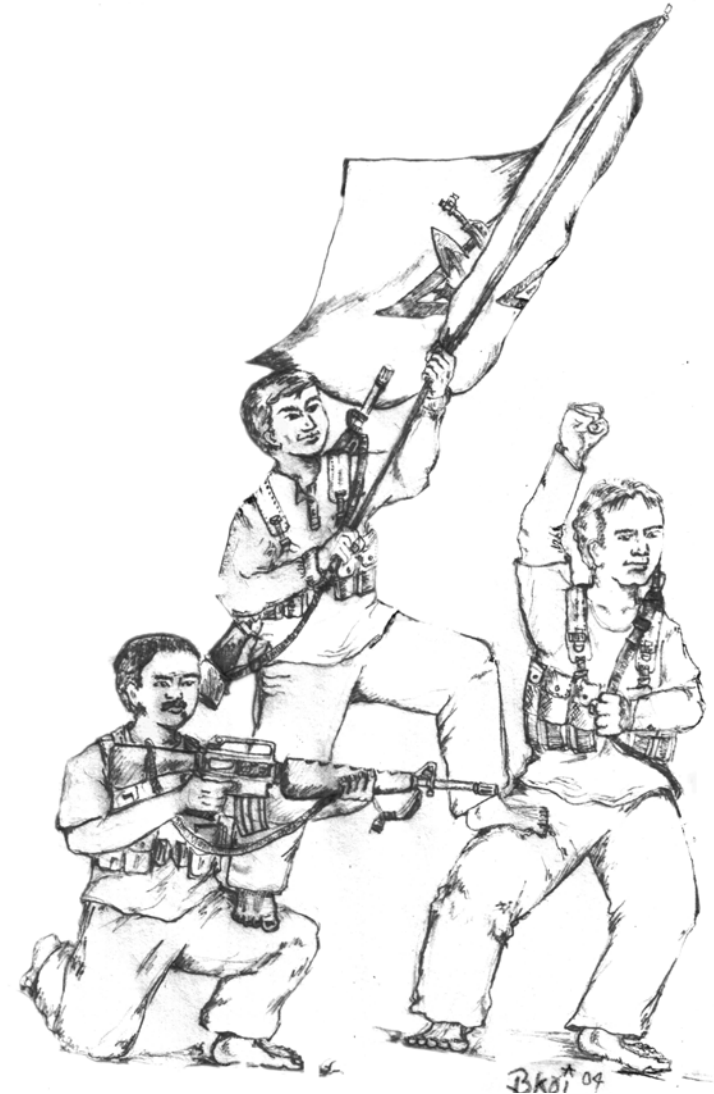
Am Em Am Em
Paalam na kasama kung sa amin ikaw ay mapalayo
C G
Patnubay sa'yo ang ating
F G C-G-F-G
mapagpalayang prinsipyo (prinsipyo)

Am Em
Tangi naming pabaon
Am Em
sayong nakatak dang pag-alis
C G
Isang rebolusyonaryong pagbati
F G C-G-F-G
sa daratnang mga kawangis (kawangis)

(Adlib)

C G
Maikli man ang panahon
F G
ng ating pagdadaop-palad...

Nalikha ang komposisyong ito sa isang sonang gerilya sa Tinambac, Camarines Sur noong 2001. Sa ilang pangkulturang pagtatanghal, hinandog ito para sa mga kasamang papakat sa bagong gawain.

Kawangis

Ka Nonoy

C-G-F-G (2x)

C G
Maikli man ang panahon
F G
ng ating pagdadaop-palad
C G
Hitik naman ito sa talakayan
F G
at palitan ng karanasan
C G
Pagkat sa bawat sandali
F G
ng ating pagsasama
C G
Hangad natin ay mapanday
F G G7
puso't isipan sa digmang bayan

Am Em Am Em
At tulad mo't tulad ko na may dakilang mithiin
C G
Ay libu-libong mandirigmang
F G
nagsisikhay sa mga bukirin
Am Em Am Em
Sila ang ating kawangis, sa paninindiga't hangarin
C E
Na laging buo ang pasyang
E7 A
pagsasamantala'y pawiin

Oyayi

C-B/C-Am-G-F-Fm-C (2x)

Ha,ha,haaaa (2x)

I

Matulog kayo nang mahimbing gising kaming mga naiwan
Patuloy na naglalamay hanggang ganap na tagumpay

II

Yapak ninyo'y babaybayin ng nagtatanim ng palay
Inyong landas ay susundin ng mga nasa pagawaan

Tulay:

Kayo ay ipaghehele ng lupang inyong ipinaglaban
At ang halamang sisibol tandang kayo ay nag-alay

Ha,ha,haaaa (2x)

III

Matulog kayo nang mahimbing, bayan ay di natitinag
Patuloy na naglalakbay hanggang ganap na tagumpay

Koro :

C B/C Am G F Fm C
Hahawakan ang baril nang walang pag-aalinlangan
F Em Am G F Em G F
Hanggang sa aming maigupo ang sa inyo'y pumaslang
C B/C Am G F Fm C
Aawitin ng lahat ang sa inyong mga ngalan
F Em Am G F Em G F
Tila simoy sa bukirin sa pagsapit ng anihan

(Ulitin ang Koro maliban sa huling linya)

F Em Am G F Em (Intro)
Tila simoy sa bukirin sa pagsapit ng anihan

C-B/C-Am-G-F-Fm-C (2x)

Ha,ha,haaaa (2x)

